

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΩΝ ΗΡΩΩΝ

ΜΑΡΚΟΥ ΜΠΟΤΣΑΡΗ
ΚΑΙ
ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣΑ ΚΑΙ ΤΥΠΟΙΣ ΕΚΔΟΘΕΙΣΑ
ΥΠΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΓΑΖΗ

ΤΟΥ ΕΚ ΔΕΛΒΙΝΑΚΙΟΥ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ,
ΠΡΩΗΝ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ, ΜΥΣΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ ΚΑΙ
ΧΙΛΙΑΡΧΟΥ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ.
ΑΦΙΕΡΩΘΕΙΣΑ ΔΕ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

ΤΩΙ ΣΕΒΑΣΤΩΙ ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΙ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

ΕΝ ΑΙΓΙΝΗΙ

ΕΝ ΤΗ ΕΘΝΙΚΗΙ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΙ
ΔΙΕΥΘΥΝΟΜΕΝΗΙ ΠΑΡΑ Γ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ ΚΟΣΜΗΤΗ

1828

ΤΩΙ ΕΞΟΧΩΤΑΤΩΙ ΚΑΙ ΣΕΒΑΣΤΩΙ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΙ
ΚΥΡΙΩΙ
ΙΩΑΝΝΗΙ Α. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΙ.

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ ΤΗΝ ΒΙΒΛΟΝ ΤΑΥΤΗΝ, ΩΣ
ΑΠΑΡΧΑΣ ΤΩΝ ΗΡΩΙΚΩΝ ΚΑΡΠΩΝ ΑΝΑΤΙΘΗΣΙΝ.

Πίνακας περιεχομένων

ΕΞΟΧΟΤΑΤΕ!.....	4
ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΣ.....	5
ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΕΠΑΙΔΕΥΜΕΝΟΥΣ.....	6
ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ.....	7
ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΑΡΚΟΥ ΜΠΟΤΣΙΑΡΗ.....	8
ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ.....	10
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.....	10
ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΑΡΚΟΥ.....	11
ΠΕΡΙ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ.....	11
ΠΕΡΙ ΝΙΚΗΣ.....	11
ΠΕΡΙ ΥΠΟΛΗΨΕΩΣ.....	11
ΠΕΡΙ ΡΙΨΟΚΙΝΔΥΝΕΥΣΕΩΣ.....	11
ΠΕΡΙ ΔΟΞΟΜΑΝΙΑΣ.....	12
ΠΕΡΙ ΒΑΘΜΩΝ ΚΑΙ ΔΕΙΩΜΑΤΩΝ.....	12
ΠΕΡΙ ΥΠΕΡΟΨΙΑΣ ΤΩΝ ΠΟΛΕΜΟΠΟΛΙΤΙΚΩΝ.....	12
ΠΕΡΙ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ.....	12
ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΖΩΪΑΣ ΤΩΝ ΠΕΠΑΙΔΕΥΜΕΝΩΝ.....	12
ΠΕΡΙ ΠΑΡΡΗΣΙΑΣ.....	12
ΠΕΡΙ ΗΣΥΧΙΑΣ ΑΜΕΡΙΜΝΟΥ.....	13
ΠΕΡΙ ΕΦΟΔΟΥ ΝΥΚΤΙΚΗΣ ΗΤΟΙ ΝΥΚΤΟΜΑΧΙΑΣ.....	13
ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΠΟΛΕΜΩΝ.....	13
ΠΕΡΙ ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑΣ.....	13
ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ.....	14
ΑΠΟΚΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΡΟΥΣΙΤ ΠΑΣΙΑ.....	15
ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ ΚΑΤ' ΕΡΩΤΑΠΟΚΡΙΣΙΝ.....	16
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.....	16
ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ.....	18
ΠΕΡΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ.....	18
ΠΕΡΙ ΠΟΛΕΜΙΚΟΥ ΑΡΧΗΓΟΥ.....	18
ΠΕΡΙ ΜΕΓΑΛΩΝ ΑΝΔΡΩΝ. ΟΤΑΝ ΑΝΕΣΧΕΝΤΩΣΙΝ ΕΜΠΡΟΣΘΕΝ ΤΩΝ ΜΙΚΡΩΝ.....	18
ΠΕΡΙ ΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΔΟΞΗΣ.....	18
ΠΕΡΙ ΝΟΘΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ.....	19
ΠΕΡΙ ΔΕΙΛΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΟΥ.....	19
ΠΕΡΙ ΔΟΥΛΩΝ.....	19
ΠΕΡΙ ΔΕΣΠΟΤΩΝ.....	19
ΠΕΡΙ ΞΕΠΕΣΜΕΝΩΝ ΔΕΣΠΟΤΩΝ.....	19
ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΤΟΥ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ Πρὸς τὸν Ἄλῃ πασιᾶν.....	19
ΠΕΡΙ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ.....	20
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΠΟΛΕΜΟΙΣ ΨΕΥΜΑΤΩΝ.....	20
ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑ ΤΟΥ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ.....	20
ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ ΤΟΥ ΠΡΙΓΚΙΠΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΟΥ ΥΨΗΛΑΝΤΗ.....	21
ΣΥΜΒΕΒΗΚΟΤΑ ΠΕΡΙΕΡΓΑ.....	25
ΠΑΤΡΟΠΑΙΔΟΜΑΧΙΑ.....	25
ΑΣΤΕΙΟΝ.....	26
ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ ΕΥΚΤΙΚΟΝ.....	26
ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΑΡΚΟΥ ΜΠΟΤΖΑΡΗ.....	26
ΠΡΟΣΦΟΡΑΙ.....	28

ΕΞΟΧΟΤΑΤΕ!

«Ἀπόδοτε τὰ τοῦ Καίσαρος Καίσαρι,
Καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ».
Τῇ θείᾳ ταύτῃ φωνῇ καὶ διατάξει
ἐπόμενος, ἀποδίδωμι καὶ ἐγὼ σήμερον,
ἀφιερῶ καὶ προσφέρω Σοι τὰ Σὰ ἐκ τῶν
Σῶν, εὐελπὶς ὧν ὅτι θέλω γένη δεκτός,
καθὼς εἰς τὸν Ἄρταξέρξην ποτὲ μὲ τὴν
προσφορὰν τοῦ ὕδατος ὁ χωρικός.
Μένω δὲ διὰ παντὸς τοῦ ζῆν
Τῆς Ἐξοχώτητός Της
Ἐλάχιστος δοῦλος
Γεώργιος Γαζῆς
Δελβινακιώτης.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΣ.

Μικρὸς ἤμην [Δαβιτικῶς εἶπεῖν] ἐν τοῖς ἀδελφοῖς μου, καὶ νεώτερος ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός μου Παρεκάλεσα τὸν Θεόν μου, ἵνα με κάμη μέτοχον τῶν ἐκλεκτῶν του¹. ἤρέ με ἐκ τοῖς ἀγνοίας, καὶ ἔθηκε με εἰς τὸ φῶς τῆς παιδείας· παρεκάλεσα τὸν Θεόν μου, με κάμη μέτοχον τῶν ἐκλεκτῶν· του ἤρέ με ἐκ τοῖς παιδείας, καὶ ὠδήγησέ με εἰς τὴν ὁδὸν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐλευθερίας παρεκάλεσα τὸν Θεόν μου ἵνα με κάμη μέτοχον τῶν ἐκλεκτῶν του ἤρέ με ἐκ τῆς ἀμηχανίας [ἐν· τῇ Ἑλληνικῇ παλιγγενεσίᾳ], καὶ κατέστησε με συναγωνιστὴν εἰς τοῦ Μάρκου Μπόττζιαρη, καὶ Καραϊσκάκη τὴν ὁδηγίαν παρεκάλεσα τὸν Θεόν μου ἵνα με κάμη μέτοχον τῶν ἐκλεκτῶν του ὠδήγησέ με, ἵνα συγγράψω Μάρκου καὶ Καραϊσκάκη τὴν δὲ Βιογραφίαν.

Δέξασθαι λιπὸν, ᾧ σεβαστῇ ἀνθρωπότης, τὸ παρὸν ὡς μικρὸν μὲν καὶ ἀτελές, εὐξασθε δέ, ἵνα ἴδητε ἀπὸ ἄλλους τὸ τέλειον καὶ ἀγαθόν. Ἐρῶσθε.

Ὁ Συγγραφεὺς καὶ ἐκδότης

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΑΖΗΣ ΔΕΛΒΙΝΑΚΙΩΤΗΣ.

---

1 Μετὰ ὅσιου ὅπως ἔφη, καὶ μετὰ ἐκλεκτοῦ ἐκλεκτός, Δαβίδ.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΕΠΑΙΔΕΥΜΕΝΟΥΣ.

Ταῦτα περιληπτικῶς ἐκ στρατοπέδου γέγραφα, εἰδῶς ὅτι εἰμὲν κακῶς γέγραφα·

Πέφυκε τὸ ἀνθρώπινον ἀεὶ πλημμελεῖν, καὶ
οὐκ ἔστι νόμος ὅστις ἀπείρξει τούτου²
εἰδὲ καλῶς·
ἔσσεται καὶ τεῦ κάρρων ἄλλος³.

www.pentalofo.gr

---

2 Θουκυδίδ.

3 Λακωνικῶς. - Πλούταρχ. εἰς τὸν βίον Πύρρου
αἱ μὲν ἐσσι τὴν γε θεός, οὐδὲν μὴ πάθωμεν· οὐ γὰρ ἀδικεῦμεν·
αἱ δ' ἀνθρωπος, ἔσσεται καὶ τεῦ κάρρων ἄλλος

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

Πρὸς τοὺς Ἴηρωας.
Ἐγρεσθ', ἦρωες φίλοι, ἀνθρώποις θ' ὀμιλεῖτε
Τῇ βίβλῳ γὰρ ὑμᾶς ζῆτε πονήματί μου.

www.pentalofo.gr

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΑΡΚΟΥ ΜΠΟΤΣΙΑΡΗ,

Έγεννήθη περί τὸ 1788 ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ.
Ἐπολεμοκτονήθη δὲ τῷ 1823, ζήσας ἔτη 35.

Μάρκος Μπότσαρης

Ὁ Μάρκος Μπότσαρης κατήγετο ἀπὸ τὸ περίφημον Σούλιον τῆς κατ' Ἠπειρον Θεσπρωτίας, ἀπὸ γονεῖς καὶ πάππον περιφήμους, καὶ οἰκογένειαν λαμπράν διότι ὁ πατήρ του Κῆτζιος Μπότσαρης καὶ πάππος του Γεώργιος ἦσαν προικισμένοι μὲ πολιτικὰ καὶ πολεμικὰ προτερήματα, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ἄλῃ πασιᾶς σκοπὸν ἔτρεφεν ὕπουλον νὰ ἐξολοθρεύσῃ τὸ σπίτι αὐτό, ὅπερ ἐδοκίμασεν ἀπ' αὐτὸν πολλὰς καταδρομὰς καὶ κινδύνους, καὶ ἐκ τούτου ἡ ἀνατροφή τοῦ Μάρκου καὶ τῶν ἀνταδέλφων του ἐγένετο ἐπὶ ποδός, πότε ἐδῶ, καὶ πότε ἐκεῖ. Κατόρθωσε τέλος πάντων ὁ Ἄλῃ πασιᾶς καὶ ἐδολοφόνησε τὸν Καπετάν Κῆτζιον τὸν πατέρα του Μάρκου εἰς τὴν Ἄρταν, καὶ τὸν υἱὸν τοῦ Καπετάν Νότη (θείου τοῦ Μάρκου) εἰς τοὺς Κορυφούς, καὶ ἤθελεν εὐγάλη ἀπὸ τὸ μέσον καὶ τὸν ἴδιον Μάρκον, ἂν μόνος του ὁ Μάρκος δὲν ἤθελε τὸ γνωρίσῃ καὶ τὸ προλάβῃ διότι ἅμα ὁποῦ ἐγνώρισε τὸ πνεῦμα τοῦ Ἄλῃ πασιᾶ, ἔκρυβε τὰ προτερήματά του, ἐπροσποιεῖτο τὸν ἀπλοῦν, δὲν ἐπαρρησιάζετο εἰς τὸν Ἄλῃ πασιᾶν συνεχῶς, καὶ παντοίοις τρόποις προφυλαττόμενος ἐκάθητο εἰς τὸν Κακόλακον

χωρίον τοῦτο τῆς παλαιᾶς Ὑπογονιανῆς πλησίον τῆς πατρίδος μου, μετὰ τὴν φαμίλιαν του, ἐξαγοραζόμενος τὸν καιρὸν, ἕως εἰς τὴν καταδρομὴν τοῦ Ἀλῆ πασιᾶ, γενομένην το 1820 ἔτει· τότε δὲ διαρρήξας τὰ δεσμὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ ἀνησυχίου ἡσυχίας του, καὶ ὀπλισθεὶς μετὰ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ τῶν ἐκδικήσεων, ὤρμησε κατὰ τοῦ Ἀλῆ πασιᾶ φθονηθεὶς δὲ καὶ ἐπιβουλευθεὶς ἀπὸ τοὺς Βασιλικούς πασιάδες, ἠνώθη ἐξ ἀνάγκης, καὶ δι' ἄλλα πολλὰ αἴτια μετὰ τοῦ ἀσπόνδου Ἀλῆ πασιᾶ, καὶ ἀπήλαυσε τὴν Πατρίδα του τὸ Σούλιον, ὅπου διετέλει πολεμῶν ὑπὲρ τοῦ Ἀλῆ πασιᾶ μέχρι τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, γενομένης τὸ 1821 ἔτος.

Τὸ δὲ ὁ ἔτος τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος, συμμαχησάντων καὶ τῶν Ἀλβανῶν ὑπὲρ τοῦ Ἀλῆ πασιᾶ, οἱ Σουλιῶται πλέον ἔγιναν δυνατώτεροι, ἐνωμένοι καὶ μετὰ τὸ ἔθνος καὶ μετὰ τοὺς Τουρκαλβανούς κατὰ τῆς Πόρτας, ἕως εἰς τὰ τέλη τοῦ α' ἔτους. Εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα τὰ ὅσα κατῴρθωσεν ὁ Μάρκος φρονήσεως καὶ ἀνδρίας ἀποτελέσματα, εἶναι ἔργον ἐκτεταμένης ἱστορίας. Ὡς τόσον μάχην σημαντικωτάτην ἔκαμεν εἰς τὴν Πλάκαν (Κιμέρειαν) ἐπὶ νυκτὸς ἐφορμήσας μετ' ὀλίγων ἐκλεκτῶν Σουλιωτῶν, καὶ διασπαράξας τὸ πᾶν ὡς λέων ἐξηγριωμένος, φονεύων, ζωγρῶν, λαφυραγωγῶν, καὶ διώκων, διέλυσεν ἐσχάτως, καὶ κατὰ κράτος ἠφάνισεν ἐν στρατόπεδον σημαντικόν⁴.

Τὸ δὲ β' ἔτος, τελειωθέντος τοῦ Ἀλῆ πασιᾶ, ὁ Μάρκος μετέβη εἰς Πελοπόννησον, καὶ ἐλευθέρωσε τὴν φαμίλιαν του μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῆς τοῦ Ρουσίτ πασιᾶ φαμίλιας· εἶτα πολιορκηθέντος τοῦ Σουλίου ἔδραμεν εἰς βοήθειαν. Γενομένης δὲ καὶ τῆς τοῦ Σουλίου ἀποτυχίας ὤρμησαν αἱ δυνάμεις τῆς Τουρκίας κατὰ Μεσολογγίου, ὅπου κλεισθεὶς καὶ πολιορκηθεὶς ὁ Μάρκος μετὰ τοῦ Προέδρου τοῦ ἐκτελεστικοῦ Κ. Δ. Μαυροκορδάτου, μετὰ διακοσίους ἀνδρας ἀντέστη γενναίως, καὶ ὡς ἄλλος Θεμιστοκλῆς μετὰ τὴν στρατηγικὴν του ἐμπειρίαν διέσωσε τὸ Μεσολόγγιον.

Τὸ δὲ γ' ἔτος διὰ τὸ λαμπρὸν τοῦτο τρόπαιον, καὶ διὰ τὰ ἔξοχα πολεμικά του προτερήματα, καὶ τὴν προτερηνὴν μεγάλην του φήμην ἐψηφίσθη ἀρχιστράτηγος τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος, ἐπαγρυπνῶν καὶ φροντίζων διὰ τὸ κοινὸν ὡς πατὴρ ὑπὲρ τῶν υἱῶν. Ἡ δὲ Πόρτα μαθοῦσα τὴν δυστυχίαν τοῦ Δράμαλι εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ τὴν ἀπραξίαν τοῦ Ὀμέρ πασιᾶ ἀπὸ τὸ Μεσολόγγιον ψηφίζει Ρούμελην καὶ Μῶρα βαλεσί ἡγουν ἀρχιστράτηγον κατὰ τῆς πολεμούσης Ἑλλάδος, τὸν ἐπηρμένον καὶ ὑφιπέτην Σκόνδρα πασιᾶν, ὅστις ἐκστρατεύσας κατὰ τῆς Ἑλλάδος μετὰ ὅλην τὴν Γκεγκουρίαν (Ἰλλυρικὴν δύναμιν), Ἀλβανίαν, καὶ στρατιῶν τῆς Τουρκίας ἐπλημμύρισε ὡς χεῖμαρρος, διὰ τὴν καταπνίξιν τὰ πᾶν καὶ ἀκωλύτως εἰσβαλὼν κατὰ τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα ἐστρατοπέδευσε εἰς τὸ Καρπενήσι περὶ τὰς ἀρχὰς Αὐγούστου. ὁ δὲ Μάρκος βλέπων μὲν τὴν ἐπιπεσοῦσαν ἀκαταμάχητον τοῦ ἐχθροῦ δύναμιν, βλέπων δὲ τὴν ἔλλειψιν ὅλων τῶν μέσων τοῦ νὰ ἀντιπαραταχθῆ προσωπικῶς εἰς τὴν μαχίμωτάτην καὶ πολυάριθμον στρατιάν τοῦ Σκόνδρα, ὑποπτέων ἅμα καὶ τὸ ἐκ τῆς παρατάξεως ἀποβησόμενον, πιεσθεὶς ἀπὸ τὸν ἐπαπειλοῦντα κίνδυνον ἀπεφάσισε τὴν νυκτικὴν ἐφοδὸν εἰς τὸν ἐχθρόν· καὶ ἐπιπεσὼν μετὰ ὅλους τοὺς ὑπὸ τὴν ὄδηγιάν του ὀπλαρχηγούς μιᾶς νυκτὸς μέσα εἰς τὰς σκηνὰς τῶν ἐχθρῶν ἔθυσεν, ἀπώλεσε, καὶ τέλος ἐγγίσας τὴν διαλύσιν τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον, ἐφονεύθη [φεῦ] ὡς Λεωνίδα, καὶ φερωθεὶς εἰς Μεσολόγγιον ἐτάφη ἐνδόξως καὶ πανεντίμως, δι' ἐν ὅλη ἡ Ἑλλάς ἐπένθησε καὶ

4 Ἡ νυκτομαχία εἰς τὸ Τουρκικὸν βασιλεῖον εἶναι συνηθισμένη παλαιόθεν καὶ δὲν κατηγορεῖται, ἀλλ' ἐπαινεῖται ὡς ἀρετὴ πολεμική.

έμαυροφόρησε, και κατέστη τὸ ὄνομά του μνήμης αἰωνίου καὶ θαυμασμοῦ ἄξιον. Ἡ Τουρκία ὅλη τὸν ἐτρόμαζεν ἢ Ἀλβανία τὸν ἐσέβετο⁵ καὶ ἔκαμνεν ὄρκον εἰς τὸ σπαθὶ τοῦ Μάρκου, ὅστις ἤθελε κάμη σημεῖα καὶ τέρατα, ἂν ἔζη, εἰς ὅλην τὴν ἑπταετίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος, ὡς ὁ Καραϊσκάκης.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ.

Πύρρος μὲν κατὰ Ῥωμαίων ἀπεδείχθη θαυμαστός
Καὶ Σκενδέρμπεης δὲ πάλιν κατὰ Τούρκων τρομερός.
Μαρκομπότζιαρης δ' ὡσαύτως ἀνεφάνη ὁ αὐτὸς,
Εἰς τὸ Μεσολόγγι κεῖται, στήσας τρόπαιον λαμπρόν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.

(παρητηρήθησαν εἰς τὸν Μάρκον προτερήματα πολλὰ καὶ ἀξιεπίαινα, ὧν τὰ οὐσιωδέστερα εἰσὶ ταῦτα:

α. Εἶχε νοῦν διπλοῦν: τουτέστι πολεμικὸν καὶ πολιτικόν.

β. Εἶχε δίψαν δόξης ἄσβεστον.

γ. Ἐτιμοῦσε τοὺς πεπαιδευμένους καὶ ἀγαποῦσε τὰς συναναστροφάς των.

δ. Εἰς τὸν στρατὸν ἐφύλαττε χαρακτῆρα σεμνὸν καὶ συναναστροφὴν τιμίαν, μεμιγμένην μὲ κομψότητος. Οἱ λόγοι του ἦσαν ὀλίγοι καὶ μετρημένοι.

ε. Σύστημα εἶχε νὰ ἀκούη πολλά, καὶ μὲ ἓνα λόγον μετρημένον εἰς κάθε ὑπόθεσιν νὰ δίδη τέλος.

στ. Ἦτον τακτικὸς εἰς τὰ φερσίματά του, καὶ κρυφίνους εἰς τὰ φρονήματά του.

ζ. Πρὸς μὲν τοὺς μικροτέρους ἐφύλαττεν ὕφος ἡγεμονικόν, πρὸς δὲ τοὺς ὁμοίους εὐπροσῆγορον καὶ φιλικόν εἰς δὲ τοὺς μεγαλυτέρους συνεσταλμένον καὶ σεμνόν.

η. Ὅταν ἤκουεν ἀτοπίας ἢ αἰσχρολογίας, ἠρυθρία καὶ ἐκυριεύετο ἀπὸ μίαν αἰδῶ παρθενικήν.

Ἐν συντόμῳ ἢ φύσις τὸν εἶχε στολισμένον μὲ ὅλα τὰ προτερήματα τῆς ἀνθρωπίνης τελειότητος· εἰς τὰς μετ' αὐτοῦ συναναστροφάς μου καὶ ὁμιλίας ἐγνώρισα, ὅτι οἱ λόγοι του ἔπιπταν ὡς κεραυνοὶ καὶ ὁ κάθε λόγος του ἰσοδυναμοῦσε μὲν ἓν ἀπόφθεγμα τῶν πάλαι σοφῶν, μὲ ὅλον ὅτι πεπαιδευμένος δὲν ἦτον· καὶ πρὸς ἀπόδειξιν σημειῶνω μερικὰ ἐδῶ ἐκ τῶν ἀποφθεγμάτων του, ὅσα ἐνθυμοῦμαι.

⁵ Οἱ Τουρκαλθανοὶ καὶ τοὶ ὁμόθησκοι τοῖς Τούρκοις ὄντες, ὅμως οἱ πλέον πολεμικώτεροι καὶ πολιτικώτεροι τῶν Μωαμεθάνων ἰδιοφρονοῦσιν εἰς ὅλα.

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΑΡΚΟΥ.

ΠΕΡΙ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ.

Ἐρωτηθεὶς, ὁποῖος πρέπει νὰ εἶναι ὁ στρατηγός;

- Προφήτης καὶ δικέφαλος» εἶπε.

- Προφήτης μὲν διὰ νὰ προβλέπη, καὶ νὰ προοικονομῇ τὰ ὅσα τὸν χρειάζονται, καὶ νὰ προγνωρίζῃ ὁμοίως ὅλα τὰ μέσα τοῦ ἐχθροῦ καὶ δυνάμεις, καὶ κινήματα.

- Δικέφαλος δὲ, νὰ ἔχῃ δύο νόας: τουτέστι διπλοῦν νοῦν ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, διὰ νὰ γνωρίζῃ ποῖα πολεμικὰ σχέδια ὠφελοῦσι τὸν ἐχθρὸν καὶ βλάπτουσιν αὐτὸν, καὶ ποῖα ὠφελοῦσιν αὐτὸν, καὶ βλάπτουσι τὸν ἐχθρὸν.

ΠΕΡΙ ΝΙΚΗΣ.

Τέσσαρα πράγματα νικοῦν τὸν ἐχθρὸν, ἔλεγε· τύχη καὶ ἐμπειρία, ὑπόληψις καὶ ἀνδρεία.

ΠΕΡΙ ΥΠΟΛΗΨΕΩΣ.

Καθὼς ἀπὸ τὸ δόλωμα πιάνονται οἱ ἰχθύς, οὕτω καὶ ἀπὸ τὴν ὑπόληψιν σύρονται οἱ ἀπλοῖ.

ΠΕΡΙ ΡΙΨ'ΟΚΙΝΔΥΝΕΥΣΕΩΣ.

Ἐρωτηθεὶς, διατί δὲν στέκεται ὀπίσω τοῦ στρατοῦ εἰς τὰς μάχας, ἀλλ' ἐφορμᾷ μπροστὰ εἰς τὴν φωτίαν; Ὁ τυραννικὸς λαὸς ὁ εἶπεν, εἶναι ὡς πρόβατον ἀπολωλός, καὶ ἂν δὲν ἴδῃ ἔμπροσθέν του τὸν κριόν, μένει ἀκίνητος καὶ νεκρός.

ΠΕΡΙ ΔΟΞΟΜΑΝΙΑΣ.

Καθώς οί βόες κεντούμενοι ἀπὸ τὸν οἶστρον (στρέκουλαν) τρέχουσιν ὡς τυφλοὶ κατὰ κρημνῶν καὶ λάκκων, οὕτω καὶ οἱ δοξομανεῖς ἀπὸ τοὺς ἐπαίνους καὶ δόξας τῶν ἄλλων.

ΠΕΡΙ ΒΑΘΜΩΝ ΚΑΙ ΑΞΙΩΜΑΤΩΝ.

Ἐρωτηθεὶς, Τί εἶναι οἱ βαθμοί; δίκτυα τῆς πολιτικῆς, εἶπε.

Τί εἶναι τὰ διπλώματα; τῆς φιλοτιμίας κεντρώματα.

ΠΕΡΙ ΥΠΕΡΟΥΪΑΣ ΤΩΝ ΠΟΛΕΜΟΠΟΛΙΤΙΚΩΝ.

Διατί πολλοὶ πολεμικοὶ φέρονται καταφρονητικῶς πρὸς τοὺς πολιτικούς; διότι, εἶπε, τὸ αἷμα μὲ τὸ μελάνι δὲν ἴσοτιμεῖται πανταχοῦ,

ΠΕΡΙ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ.

Ἐρωτηθεὶς, Τί ἀναγκάζει τοὺς ἀνθρώπους νὰ γίνωνται διπλωματικοί; τῆς ἀδυναμίας οἱ ὀρισμοί, (εἶπε), διότι πᾶς ἀδύνατος πολυμήχανος.

ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΖΩΪΑΣ ΤΩΝ ΠΕΠΑΙΔΕΥΜΕΝΩΝ.

Ἐρωτηθεὶς, διατί οἱ περισσότεροὶ τῶν πεπαιδευμένων φεῖδονται τῆς ζωῆς τῶν μᾶλλον τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ ἀπὸ πολεμικοὺς κινδύνους παραχωροῦν; διότι, εἶπεν, ὅσα γράφουν καὶ μελετοῦν, καλὰ δὲν τὰ ἐννοοῦν.

ΠΕΡΙ ΠΑΡΡΗΣΙΑΣ.

Τὸν μὲν λαγὸν τὸν εὐγάζουσι τὰ ζαγάρια, τὸν δὲ ἄξιον ἀνθρώπον τὸν παρῶρησιάζουσι τὰ προτερήματά του.

ΠΕΡΙ ΗΣΥΧΙΑΣ ΑΜΕΡΙΜΝΟΥ.

Πότε ἔμπορεῖ νὰ ἡσυχάζῃ, καὶ νὰ ἀμεριμνῇ ὁ ἄνθρωπος, ὅταν τοῦ φύγουν τα μυαλὰ ἀπὸ τὸ κεφάλι (εἶπεν).

ΠΕΡΙ ΕΦΟΔΟΥ ΝΥΚΤΙΚΗΣ ΗΤΟΙ ΝΥΚΤΟΜΑΧΙΑΣ.

Καθὼς τὸ ὀλίγον πῦρ θριαμβεύει εἰς τὰ πολλὰ καὶ στεγνὰ ξύλα, οὕτω θριαμβεύει καὶ ὁ πολεμικὸς, ὅταν εὖρη εἰς ὕπνον καὶ παραλυσίαν τὸν ἐχθρόν.

ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΠΟΛΕΜΩΝ.

Ἐρωτηθεῖς, ποῖοι ἀγαποῦν τοὺς πολέμους; εἶπε. Τῆς μὲν ἀνάγκης τὸν πόλεμον ἄνθρωποι καὶ θεός, τῆς δ' ἀλόγου θελήσεως οὔτε καὶ ὁ διάβολος αὐτός.

ΠΕΡΙ ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑΣ.

Ἐρωτηθεῖς, ποῖα πράγματα καὶ μέσα κάμνουσι τὸν ἄνθρωπον εὐτυχῆ; παιδεία, θεοφοβία, καὶ εὐπορία (εἶπεν).

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ

Έγεννήθη περί τὸ 1780 ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ,
Ἐπολεμοκτονήθη δὲ τῷ 1827, ζήσας ἔτι 47.

Γεώργιος Καραϊσκάκης

Ὁ Γεώργιος Καραϊσκάκης Κατήγετο ἀπὸ τὴν Ἄρταν (ἐξ Ἀμφιλοχίας, ἀπὸ χωρίον Σκουληκαριάν, ἀπὸ γονεῖς καλοῦς, ἡ Μητέρα του ἦτον ἀδελφὴ τοῦ Κώνστα Διμισκή, καὶ πρώτη ἐξαδέλφη τοῦ Καπετάν Γώγου Μπακόλα ἀνετράφη εἰς τὴν Αὐλὴν τοῦ Ἄλῃ Πασιᾶ, καὶ ἐχρημάτισεν εἰς τὴν δούλευσίν του ἕως εἰς τὸν ἀποκλεισμόν του. Ὁ Ἄλῃ πασιᾶς ὅσον ἐφαίνετο ὅτι τὸν ἀγαποῦσε, τόσον τὸν ἐκινδύνευεν ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος νὰ τὸν ἀφανίσῃ, καὶ διὰ τοῦτο ἔφευγε πολλαῖς φοραῖς, καὶ ἐσηκώνετο κλέπτης. Μὲ τὸν Κατζαντώνη ὅταν ἦτον, ἐφόνευσε μὲ τὸ χέρι του τὸν ἀδόμενον Ντερβέναγα Βεληγκέγκα⁶. ὅταν ὁ Ἄλῃ πασιᾶς ἐπῆγεν εἰς τὸ Βιδίني κατὰ τοῦ Πασβάντογλου, ὁ Καραϊσκάκης ἄφησε τὸν Ἄλῃ πασιᾶ καὶ ἐγύρισε μὲ τὸν Πασβάντογλου, κλεισθεὶς εἰς τὸ Βιδίني μῆνας τρεῖς· καί, διὰ νὰ μὴ γνωρισθῇ ὅτι ἦτον χριστιανὸς (διότι δὲν ἐδέχετο

6 Ἡ ἱστορία αὕτη εἶναι μεγάλη, ἀλλὰ διὰ τὸ σύντομον παραλείπων αὐτὸν, ὁμιλῶν ὡς πρὸς εἰδότα

χριστιανούς), μετωνομάσθη Καραλής. Όταν όμως έβγῆκεν ἀπὸ τὸ κάστρον, καὶ τὸν ἔβαλεν εἰς τὸ χέρι ὁ Ἄλῃ πασιᾶς, τὸν ἔστρωσεν εἰς τὸν φάλαγγα, καὶ τοῦ ἔδωκεν εἰς τὰ ποδάρια ξυλιαῖς χίλιας. ἄλλην μίαν φοράν τὸν ἔβαλεν εἰς τὴν φυλακὴν εἰς τὸν ἄλυσον καὶ εἰς τὸ κούτζουρον χρόνους δύο. Πολλάκις ὅμως τὸν ἐπεριποιήθη, καὶ τὸν ἐδιόρισεν ἐπὶ κεφαλῆς σημαντικῶν στρατευμάτων καὶ ἐκδουλεύσεων, πολιτευόμενος αὐτὸν ἕως εἰς τὸν ἀποκλεισμόν του, καὶ ἀρχὴν τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐπαναστάσεως εἰς τοὺς 1821.

Εἰς τὸ α' λοιπὸν ἔτος τοῦ ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ πίστεως ἑλληνικοῦ ἀγῶνος, ἠγωνίσθη εἰς τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα. Ἀπὸ ὅσους πολέμους ἔκαμε, σημαντικώτερος ἐστάθη ἐκεῖνος εἰς τὸ Κομπότι, ὅπου νικήσας τοὺς ἐχθροὺς καὶ τρέψας εἰς φυγὴν, ἀνέβη εἰς μίαν πέτραν καὶ ὕβριζε τοὺς Τούρκους μεγαλοφώνως· καὶ διὰ τὰ τοὺς ἀτιμᾶσι καὶ ἐξουδενώσι περισσότερον, ἔδειξεν αὐτοῖς καὶ τὸν πρωκτό του γυμνόν⁷. Ἐνας Τούρκος Γκέγκας, κρυμμένος εἰς κάποια κλαδία, τὸν ἐτουφέκισε, καὶ τὸν ἐλάβωσεν εἰς τοὺς δύο μηροὺς καὶ εἰς τὴν μέσην τοῦ καυλοῦ.

Τὸ β' ἔτος τοῦ πολέμου ἀπεκατέστη Ἀρχηγός πληρεξούσιος τῆς ἐπαρχίας Ἀγρᾶφων· ἐκεῖ σημαντικὴν μάχην ἔκαμεν εἰς τοῦ Σαλάκου κατὰ τῶν ἀπερχομένων δυνάμεων τοῦ Ὁμέρ πασιᾶ Βριώνη σημαντικωτάτη ὅμως καὶ πολυθρύλλητος ἐστάθη ἡ ἀπόκρισις ὅπου ἔδωκεν εἰς τὸν Ρουσίτ πασιᾶν, Ἀρχιστράτηγον τῆς Πόρτας: τὸν μέγαν ἐκεῖνον καὶ φοβερὸν σερασκέρην, ὅστις βιάζων τὸν Καραϊσκάκην συνεχῶς μὲ τὰς διαταγὰς του (μπουῖρουτιά), διὰ τὰ τὸν προσκυνήσῃ, ἔλαβε παρ' αὐτοῦ τὴν παροῦσαν ἀπόκρισιν, αἰσχρὰν μὲν καὶ ἀπρεπῆ εἰς τὸ νὰ γραφθῆ καὶ νὰ ἀφωνηθῆ, ἠρωϊκωτάτην δὲ καὶ ἀναγκαιοτάτην.

ΑΠΟΚΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΡΟΥΣΙΤ ΠΑΣΙΑ.

Μοῦ γράφεις ἓνα μπουῖρουτί, λέγεις νὰ προσκυνήσω
κ' ἐγώ, πασιᾶ μου, ρώτησε τὸν π... μου τὸν ἴδιον,
κ' αὐτὸς μοῦ ἀποκρίθηκε νὰ μὴ σε προσκυνήσω!
κ' ἂν ἔλθεις κατ' ἐπάνω μου, εὐθὺς νὰ πολεμήσω!

Αὕτη ἡ ἀπόκρισις στοχάζομαι νὰ ὑπερβαίῃ τὴν τοῦ Λεωνίδου πρὸς τὸν Ξέρξην «μολὼν λάβε!» (τὰ ὄπλα δηλ.).

Τὸ γ' ἔτος ὑπέπεσεν εἰς ἀσθένειαν πολυπαθῆ καὶ θανάσιμον, ἐξ αἰτίας τῆς ὁποίας τὸν ἔβγαλαν καὶ ἀπὸ τὰ Ἄγραφα.

Εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ τετάρτου ἔτους κατατρέχθη καὶ ἐπολεμήθη ὡς ἀντάρτης, καὶ πάλιν ἐσυγχωρήθη καὶ ἐψηφίσθη στρατηγός, καὶ ἐκινήθη κατὰ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ ἀνταυτῶν.

Εἰς δὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ πέμπτου ἔτους στρατοπεδεύων εἰς χωρίον Σουλιμά της Ἀρκαδίας, ἀποβάντος τοῦ Ἰμπραήμ πασιᾶ εἰς Μαθωκόρωνα, ἔδραμεν εἰς ὑπεράσπισιν τοῦ Νεοκάστρου ὁμοῦ μὲ τὸν στρατηγὸν Κῆτζίον Τζαβέλαν καὶ λοιποὺς ὄπλαρχηγούς, καὶ ἐπολέμησε γενναίως καθὼς καὶ ὅλοι οἱ εὐρεθέντες ἐκεῖ. Μεταβὰς δὲ ἐκεῖθεν,

⁷ Τοῦτο τὸ ἔκαμινεν ὄχι ὡς αἰσχρουργός, ἀλλὰ διὰ τὰ προξενεῖ καὶ θράσος εἰς τοὺς εἰδικούς του συντρόφους, διότι τότε τρεῖς χιλιάδες Τούρκοι ἐνικηθῆσαν ἐξ αἰτίας του, ἀπὸ πολλὰ ὀλίγων ἀριθμῶν Ἑλλήνων.

ἔδιορίσθη Ἀρχηγός τῶν ἔξωθεν τοῦ πολιορκουμένου καὶ κινδυνεύοντας Μεσολογγίου Ἑλληνικῶν δυνάμεων, ὅπου ἔδειξε τὰ προοίμια τῆς μεγαλοδοξίας του μὲ σημαντικὰ κατορθώματα. Τὸ ἔκτον ἔτος μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Μεσολογγίου μετέβη εἰς Πελοπόννησον, καὶ εὔρε τα πράγματα τοῦ ἔθνους εἰς μεγάλην νέκρωσιν καὶ ἀπελπισίαν· καὶ ἐκ τούτου ἀναγκασθεὶς, ἐξῆλθε τῆς Πελοποννήσου μὲ πολλὰ ὀλίγους στρατιώτας καὶ ὀπαδούς του (διὰ νὰ μὴν εἶπω τελείως ἀλλ' ἢ μάχη τῆς Ἀράχωβας, καὶ ὁ ἐξολοθρευμὸς τοῦ Οὐστάμπεη ἔδωκαν μέγαν κρότον τοῦ ὀνόματός του καὶ τρόπον εἰς τοὺς Ἀλβανούς. Καὶ μετὰ τοῦτο, διορισθεὶς ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ὑπὲρ τῶν Ἀθηνῶν Γενικοῦ Στρατοπέδου, ἀνεφάνη καὶ ἀπεδείχθη ὁ ὀμηρικὸς ἐκεῖνος «οἷος πέπνυται, τοὶ δὲ σκιαὶ αἴσσουσιν» τούτου ἔνεκεν ἀδυνατεῖ ὁ τυχὼν πεπαιδευμένος νὰ πιάσῃ κάλαμον, διὰ νὰ ἱστορήσῃ, ἢ νὰ ἐγκωμιάσῃ τοιοῦτους ἄνδρας⁸. Παραλείπω λοιπὸν ὅλα εἰς τοὺς σοφοὺς καὶ ἀνωτέρους μου, «οἶμευ φέρτεροί εἰσι νοῆσαίτε κριναίτε.»

Τέλος πάντων εἰς τὸ ἑβδομο ἔτος, ἀφ' οὗ μὲ τὴν ἀξιότητά του ἐζωογόνησε τοὺς Ἑλληνας ὑπὲρ τῶν πολιορκουμένων Ἀθηνῶν, ἀφ' οὗ ἤνωσεν εἰς ἀπόφασιν θανάτου ὑπὲρ πατρίδος καὶ Ἀθηνῶν 15 χιλιάδες Ἑλληνας, ἀφ' οὗ ἐτρόμαξε τὴν Τουρκίαν μὲ τὸ πῦρ τοῦ Ἄρεως καὶ ἐδυνάμωσε τὰς Ἀθήνας, ἀφ' οὗ ἔβαψε τοὺς κάμπους τῶν Ἀθηνῶν μὲ αἷμα ἑλληνικὸν, καὶ ἐχόρτασε τοὺς κόρακας μὲ πτώματα ἐχθρῶν, ἀφ' οὗ κατώρθωσεν ὅσον οὐπὼ νὰ διαλύσῃ τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀθηνῶν, καὶ νὰ διασκορπίσῃ τὴν πολυάριθμον στρατιάν τῶν Τούρκων, ἔφθασε τὸ πεπρωμένον (ὡς φαίνεται σταλμένον ἀπὸ τὸν χορὸν τῶν πάλαι Ἀθηναίων στρατηγῶν, διὰ νὰ μὴ τοὺς ὑπερβῆ εἰς τὴν δόξαν) Ἀλκιβιάδου, Κίμωνος, Θεμιστοκλέους, Ἀριστείδου, καὶ Μιλτιάδου, ἴσως καὶ μὲ ἀπόφασιν τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ εἰς τὰς 22 Ἀπριλίου μάχης κροτηθείσης εἰς τὸν κάμπον τῶν Ἀθηνῶν, ἐκτυπήθη, καὶ μεθ' ὥρας ὀλίγας ἔδωκε τὸ μακάριον τέλος τῆς ζωῆς του, καὶ ἐτάφη ἐνδόξως ὁ Γεώργιος τὴν ἡμέραν τοῦ ἀγίου Γεωργίου εἰς τὸν ἐν Σαλαμίνι ναὸν τοῦ ἀγίου Δημητρίου.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ ΚΑΤ' ΕΡΩΤΑΠΟΚΡΙΣΙΝ.

Καραϊσκάκη σὺ Γεώργιε, κάτθανες ἢ οὐ,
ὄρκος Ἀχαιοῖς ὦν ἐν πολέμοισι μέγα;
Πείρατα γαίης ἢδ' ὅλος, Οὐλύμπός τε Θεός τε,
ζώντα μ' ἔχουσιν· ἀτὰρ Τοῦρκος ἐμὲ τρομέει!

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.

Παρατηρήθησαν εἰς τὸν Καραϊσκάκην προτερήματα καὶ ιδιώματα πολλὰ, ὧν τὰ οὐσιωδέστατα εἰσὶ ταῦτα.

- α. Βάσιν εἶχε τὸ πῶς νὰ κερδαίνῃ τὴν ἀγάπην καὶ σέβας τῶν στρατευμάτων.
- β. Τὸ νὰ γνωρίζῃ εἰς πόσον βαθμὸν φιλοτιμίας εὐρέσκειται ὁ καθείς.

⁸ Χαλεπὸν ἐστὶ κινδυνεύεσθαι τὴν τῶν ἀνδρῶν ἀρετὴν εὔτε καὶ χειρὸν εἰπόντι (τῷ ρήτορι, Θουκυδίδης).

γ. Από ποια πάθη κυριεύεται ο καθείς.

δ. Όσους ἐγνώριζεν ἱκανοὺς τοῦ νὰ τὸν βλάψουν, ἢ νὰ τὸν ὠφελήσουν, ἐπάσχιζε νὰ τοὺς κερδαίνει ἢ μὲ τὸ πουγκί, ἢ μὲ τὸ σπαθί.

ε. Βράβευε τοὺς ἀξίους καὶ ἀνδραγαθοῦντας μὲ ἄτια, ὅπου μὲ ἄρματα, μὲ γρόσια, μὲ βαθμούς, γινώσκων ὅτι, ἄλλα ἀρετῆς πρόκεινται, ἐκεῖ καὶ ἄνδρες ἀγαθοὶ γίνονται, κατὰ τὸ ῥητόν.

στ. Προικισμένος ὢν μὲ ὅλα τὰ φυσικὰ καὶ τυχερὰ προτερήματα, ὅσους ἐγνώριζε φιλοτίμους καὶ φιλοδόξους, ἐρέθιζε τὴν φιλοτιμίαν τοὺς τόσον μὲ τοὺς ἐπαίνους καὶ κατηγορίας, ὥστε πολλοὶ ἠναγκάζοντο, ἢ νὰ φανοῦν ἄξιοι τῶν ἐπαίνων του, ἢ νὰ φύγουν ἀπ' αὐτόν, διὰ νὰ μὲν ἀκούουν τὰς κατηγορίας του· διότι οἱ ἔπαινοί του ἀνέβαιναν ἕως τρίτου οὐρανοῦ, καὶ αἱ κατηγορίαι του ἕως τὰ καταχθόνια, ἢ, τολμῶ εἰπεῖν, ἕξω τοῦ παντός. Ἡ εὐφράδειά του καὶ ἡ συναναστροφή του ἦταν ἐν θέατρον· καὶ πολλάκις οἱ στρατιῶται χάσκοντες εἰς τὰς κομψότητας καὶ ἀστειολογίας του, ἀλησμονοῦσαν νὰ γευματίσουν. ἦτον μεγαλῶδωρος καὶ εὐεργετικές, μεταδοτικώτατος καὶ χαριστής τὸ φλωρὶ τὸ ἐθεωρούσεν ὡς ὀβολὸν εἰς τὰς χρείας του. Εἶχε νοῦν ἐφευρετικὸν καὶ γεννητικὸν, καὶ φυσικὴν ῥητορείαν. Πολλάκις ἐπλαττε ψεύματα τεχνικώτερα τῆς ἀληθείας, καὶ ἐξουδένωνε τὴν ἀλήθειαν, ὡς ἀνυπαρξίαν. Ελάττωμα μόνον εἶχε τὴν ἐξυθυμίαν· εἶχεν ὅμως πάντοτε εἰλικρινῆ καρδίαν. Ἡ Τουρκία ὅλη τὸν εἶχεν εἰς μέγαν θαυμασμόν, καὶ ὠνόμαζεν αὐτόν Ρούμελη καὶ Μῶρα βαλλησι, ὃ ἔστιν ἡγεμόνας τῆς Ἑλλάδος. Οἱ Ἀλβανοὶ μαλιστα ὀμνύουν εἰς τὸ ὄνομά του. Περιηγούμενος πρὸ ὀχτῶ μηνῶν εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκία, ἤκουσα πολλάκις εἰς τὴν Ἀλβανίαν, ὅταν πιάνωνται εἰς ἐμφύλιον πόλεμον ἀναμεταξύτων οἱ Ἀλβανοί, φοβερίζοντες ὃ ἕνας τὸν ἄλλον, νὰ λέγουν. «ντάλε! νταλε! τιὲ σιότζι νιέρ ντουφέκι Καραϊσκάκι!» ἤγουν στάσου! στάσου! νὰ ἰδῆς μιὰ φορά ντουφέκι τοῦ Καραϊσκάκη (δηλ. πόλεμον). Ἐνθυμούμενος ἀπὸ τὰς μετ' αὐτοῦ συναναστροφάς μου καὶ μερικὲς γνώμες του προσφυσῆς εἰς τὰ ἐγκόσμια, ἔκρινα ἀναγκαῖον, νὰ τὰς σημειώσω ἐδῶ, ὡς ἀποφθέγματά του.

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ.

ΠΕΡΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ.

Ἐρωτηθεὶς πῶς ἴσχυται νὰ ἐξουσιάζῃ τις καλῶς τοὺς Ἕλληνας; εἶπεν· ὅποιος θέλει νὰ ἐξουσιάζῃ τοὺς Ἕλληνας καλὰ, πρέπει νὰ ἔχῃ στὸν πλάτην του ἓν δισάκιον, τὸ ὁποῖον νὰ εἶναι γεμάτου διαβόλουσ ὀπίσω, καὶ ὁ Χριστὸς μπροστά, ὁ δὲ χρυσὸς εἰς τὴν μέση.

ΠΕΡΙ ΠΟΛΕΜΙΚΟΥ ἈΡΧΗΓΟΥ.

Ἐρωτηθεὶς, ὁποῖος πρέπει νὰ εἶναι ἓνας πολεμαρχηγός; εἶπεν·

- Ὁ πολεμαρχηγός ὁ καλός, πρέπει νὰ ἔχῃ φρονήματα τοῦ πετεινοῦ (διὰ τὸ ἀρχικόν), ἀμνησικακίαν τοῦ σκύλου (διὰ νὰ ἀγαπᾶται)· ἀνδρείαν καὶ θεωρίαν τοῦ λέοντος (διὰ νὰ προξενῇ σέβας καὶ φόβον), ὕπνον καὶ πόδας λαγοῦ (διὰ νὰ εἶναι ταχὺ καὶ ἄγρυπνος, κατὰ τὸ «οὐ χρὴ παννύχιον εὔδειν βουλευφόρον ἄνδρα, ᾧ λαοὶ τ' ἐπιτετράφονται καὶ τόσσα μέμηλε»)· καὶ πονηρίαν γυναικός (διὰ νὰ ἀπατᾶ καὶ νὰ ἔλκη τοὺς ἀνθρώπους).

ΠΕΡΙ ΜΕΓΑΛΩΝ ἈΝΔΡΩΝ. ΟΤΑΝ ἈΝΕΣΧΕΝΤΩΣΙΝ ἘΜΠΡΟΣΘΕΝ ΤΩΝ ΜΙΚΡΩΝ.

Ὅποιος προκομμένος ἄνθρωπος δὲν κρύπτει τὰ ἐλαττώματά του ἀπὸ τὰ ὄμματα τῶν πολλῶν, εἶναι ἀνοητότερος ἀπὸ τὴν γάταν, ὁποῦ θάπτει τὴν κοπριάν της διὰ νὰ μὴ φαίνεται εἰς τὸ φῶς.

ΠΕΡΙ ΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΔΟΞΗΣ.

Ἐρωτηθεὶς· πῶς ἴσχυται ἓνας πολεμικός νὰ γίνῃ μέγας καὶ ὑποληπτικός; εἶπε Φρόνιμος καὶ παληκάρι, πλούσιος καὶ γαλαντόμος μέγας γίνεται στὸν κόσμον.

ΠΕΡΙ ΝΟΘΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ⁹.

Καθὼς ἡ φύσις ἀποδέχεται τὰ κεντρώματα, καὶ δείχνει τὰ ἐμβολισμένα δένδρα ὠφελιμώτερα τῶν ἀγρίων, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς δείχνει πολλάκις τοὺς νόθους ἀνθρώπους ἀξιοτέρους τῶν γνησίων.

ΠΕΡΙ ΔΕΙΛΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΟΥ.

Φοβιτζιάρης τὸ ἀσκέρι ὡς πανούκλα το μολεύει
Καὶ δειλὸς ἀπηλπισμένος γίνεται ἀνδρειωμένος.

ΠΕΡΙ ΔΟΥΛΩΝ.

Ὁ δοῦλος θέλει χρύσωμα, καὶ καθ' ἡμέραν ὕβρισμα

ΠΕΡΙ ΔΕΣΠΟΤΩΝ.

Ὅποιος γίνεται αὐθέντης, χωρὶς νὰ γένη πρότερον δοῦλος, εἶναι μπάσταρδος αὐθέντης, καὶ ἀλλοίμονον στὸν δοῦλον!

ΠΕΡΙ ΞΕΠΕΣΜΕΝΩΝ ΔΕΣΠΟΤΩΝ.

Ὅποιος γένη δοῦλος ἀπὸ αὐθέντης, μαύρη μοῖρα τὴν προσμένει.

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΤΟΥ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ Πρὸς τὸν Ἀλῆ πασιᾶν.

Ἐρωτηθεὶς ποτέ μετ' εὐνοίας ἀπὸ τὸν Ἀλῆ πασιᾶ· τὸ
- Τί θέλεις νὰ σὲ κάμω, μῶρε Καραϊσκάκη;
ἀπεκρίθη·

9 Ὁ Καραϊσκάκης νόθος ἦν.

- Ἄν μὲ γνωρίζης ἄξιον δι' αὐθέντην, κάμε με αὐθέντην· ἂν μὲ γνωρίζης ἄξιον διὰ χουσιμεκιάρη (δοῦλον), κάμε με χουσιμεκιάρη· ἂν μὲ γνωρίζης ἀνάξιον τοῦ παντός, ρίψαιμε εἰς τῆς λίμνης τῶν Ἰωαννίνων τὸν γιαλόν.

ΠΕΡΙ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ.

Ἐρωτηθεῖς· πῶς νὰ ἐξουσιάζῃ τις καλῶς τὴν γυναῖκά τους εἶπεν·

- Ἡ γυναῖκα καὶ τὸ ἄτι θέλουν ἄξιον καβαλάρην.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΠΟΛΕΜΟΙΣ ΨΕΥΜΑΤΩΝ.

Καθὼς εἰς τὴν φαγούρας τοῦ σώματος πολλάκις εἶναι ἀναγκαῖον τὸ ξύσιμον τὸ καλόν, ἔτσι καὶ εἰς τὸν πολεμικὸν λαὸν τὸ ψεῦμα τὸ τεχνικόν.

ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑ ΤΟΥ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ.

Ἐρωτηθεῖς· τί ἀπήλαυσεν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ; εἶπε·

Νέος ὑπανδρεύθηκα, ὠραίαν γυναῖκα πῆρα
Ζεύκια πολλὰ ἐτράβησα, δόξαν μεγάλην ἠῦρα,
Καὶ γρόσια ἐκαζάντησα, ὅσα μοῦ ἦτον χρεία.

ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ ΤΟΥ ΠΡΙΓΚΙΠΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΟΥ ΥΨΗΛΑΝΤΗ.

Συντεθείς

ΕΠΙ ΤΟΥ ΕΝ ΜΕΓΑΡΟΙΣ ΚΕΝΟΤΑΦΕΙΟΥ.

Ἐν μηνὶ Μαΐῳ, ἡμέρα 15, τῆς Ἁγίας Τριάδος¹⁰.

Πάντα χορηγεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, βρῦει προφητείας, ἱερέας τελειοῖ, ἀγραμμάτους σοφίαν ἐδίδαξεν, ἀλιεῖς θεολόγους ἀνέδειξεν! Εἶθε... δι' εὐχῶν τῶν Πανιερωτάτων Ἀρχιερέων, καὶ τῶν εὐλαβεστάτων συλλειτουργούντων αὐτοῖς ἱερέων, νὰ ἐνθαρρύνῃ, τὴν μικρότητά μου νὰ ἐμπνεύσῃ τὴν τόλμην καὶ ἀξίαν τοῦ νὰ ὁμιλήσω ὀπωσοῦν ἐπαξίως περὶ τοῦ ἐν μακαρία τῇ λήξει προγενομένου Ἐκλαμπροτάτου Πρίγκιπος; Γενικοῦ Ἐπιτρόπου καὶ ἀρχιστρατήγου τῶν Ἑλληνικῶν πρώτων αγῶνων Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντη, τοῦ ὁποίου τὰ μνημόσυνα ἐκτελοῦνται σήμερον ἐνταῦθα.

Ἐκλαμπρότατε Στρατάρχα! Γενναιότατοι χιλίαρχοι, Πεντακοσίαρχοι, καὶ λοιποὶ ἀξιωματικοί, ὅσοι συγκρατεῖτε τὰ στρατόπεδον τοῦτο, καὶ κοσμεῖτε λαμπρῶς μὲ τὴν ὁμήγυριν σας καὶ παράταξιν τὸν λαμπρὸν ἐνταφιασμὸν τοῦ ἥρωος τούτου, δὲν ἀμφιβάλλω, ὅτι περιμένετε νὰ ἀκούσητε μετ γάλα ἐγκώμια δι' ἓνα μέγαν ἄνδρα, οἷος ἦν Ἀλέξανδρος ὁ προκείμενος κατὰ τύπον εἰς τὸν κράββατον τοῦτον. Ἄλλ' ἔπρεπεν, ὦ σεβαστὴ συνάθροισις, νὰ στολίση τὰς ἀρετὰς τοῦ ἀνδρὸς μία ῥητορικὴ του Δημοσθένους, ἢ μία γλῶσσα τοῦ Χρυσοστόμου, ἢ μία σοφία του Πλάτωνος, καὶ ὄχι ἢ γλῶσσα ἐνὸς Ἑλλήνος ὀλιγομαθοῦς, ὡς ἐγώ, καὶ περικυκλωμένου μάλιστα ἀπὸ τόσοις ἀνωτέρους μου παιδεῖα καὶ ἀξία· ἀλλὰ συγγνώμης ἀξίος εἶμαι πάλιν, διότι δὲν ἐπεχειρήσθηκα τὸ τοιοῦτον ἔργον δι' ἄλλοτε, εἰμὴ διὰ τὸ χρέος τῆς εὐγνωμοσύνης, ὅπερ πρὸ χρόνων ἐχρεωσοῦσα εἰς τὸ ἀείμνηστον ὑποκείμενον του Ἀλεξάνδρου, καὶ ἀπὸ τὸ θεόρρητον τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος· «ἀπόδοτε πᾶσι τὰς ὀφειλάς· τῷ τὸν φόρον, τὸν φόρον τῷ τὸν φόβον, τὸν φόβον τῷ τὴν τιμὴν, τὴν τιμὴν τῷ τὸ σέβας, τὸ σέβας¹¹.

Σὺ Ἀλέξανδρε, ἐν ξένη γῆ κεῖσαι νεκρὸς, καὶ τὸ κιβώτιόν σου ἐνώπιον ἡμῶν τίθεται κενόν! ὄχι φίλοι Ἑλληνες καὶ ἀδελφοί! δὲν εἶναι κενὸν τὸ κιβώτιον τοῦτο! ἀλλ' ἀντὶ τοῦ σώματος εἶναι μέσα ἢ δόξα τῆς ἀθανασίας! ἀντὶ τῶν παρασῆμων, εἶναι οἱ στέφανοι τῆς ἐλαίας! καὶ ἀντὶ τῶν πολυτίμων πετρῶν, Ἀλέξανδρε, περιχέονται τὰ δάκρυα τῶν παρόντων ὁμογενῶν, καὶ φίλων, καὶ γνωστῶν, καὶ ἀξιωματικῶν, ἐνώπιον τοῦ στραταρχοῦντος, καὶ δακρυροῦροῦντος αὐταδέλαφου σου Δημητρίου! ἀλλ' ἂν καὶ τὸ σῶμα σου δὲν εἶναι παρόν, θέλει εὐρεθῆ, ὅμως ὀγλίγωρα ὁ τρόπος νὰ μετακομίση τὰ ὀστᾶ σου εἰς τὴν Πατρίδα, ὡς ποτε τοῦ ἐναρέτου Φωκίωτος ἢ Μεγαρίσις εἰς τὰς Ἀθήνας. Δὲν ἀμφιβάλλομεν, ἀδελφοί, ὅτι ἢ ἐν τριάδι μορφωθεῖσα ὑπεράσπισις ἡμῶν ἐκ τῶν φιλανθρωπῶν δυνάμεων καὶ φιλοχρίστων Βασιλέων θέλει μᾶς ἀξιῶσει νὰ ἐνταφιάσωμεν τὰ ὀστᾶ τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰς τὴν ἐπτάλοφον, ἣτις ἦν κα ἔστι καὶ ἔσται ὁ οἶκος τῆς δόξης τοῦ θεοῦ¹². ἀλλ' ἂν τις ἐπιχειρήσῃ νὰ ἐπαινέσῃ αὐτὴν τὴν πατρίδα τοῦ μακαρίτου Ἀλεξάνδρου, λέγων τὴν Κωνσταντινούπολιν, αὐτὸς δὲν θέλει κάμει ἄλλο

10 Εἰς τὴν γενομένην παράταξιν των μνημοσύνων τοῦ μακαρίτου Ἀλεξάνδρου ἐξεφωνήθη λόγος ἐπιτάφιος παρὰ τοῦ Κυρίου Ἰωάννου Φιλήμονος. Οὗτος δὲ ὁ λόγος συνετέθη μὲν τότε τῇ ἰδίᾳ ἡμέρᾳ, δὲν ἐξεφωνήθη ὅμως ὡς γύμνασμα δὲ τυποῦται τώρα ἀρμολίως εἰς τὸν βιογραφίαν τῶν ἡρώων.

11 Παῦλος.

12 Δόξης γὰρ οἶκος τοῦ θεοῦ χρηματίσεις κτλ. χρησμοὶ σοφοῦ Λέοντος,

βέβαια, παρὰ νὰ ἐπαινῇ τὸν ἥλιον ὅτι λάμπει, καὶ νὰ ἐξηγῇ τὸ φῶς διὰ τοῦ φωτός. Τοιαύτη οὕσα ἡ Κωνσταντινόκτιστος πόλις πῶς ἦτον δυνατὸν νὰ μὴν εὐγάλη καὶ πνεύματα μεγάλα, καὶ οἰκογενείας λαμπράς; Καὶ μὲ ὅλον ὅτι ἡ σελήνη κατεπλάκωσε τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης, καὶ τὸν ἐπεσκότισε παραδόξως, ὁ βαρβαρισμός, λέγω καὶ ἡ τυραννία τῶν κρατούντων, μ' ὅλον τοῦτο ἡ οἰκογένεια τοῦ Ὑψηλάντη δὲν ἔλειψεν ἀπὸ τὸ νὰ ὑψώνεται κατὰ διαδοχὴν εἰς τὰς ἡγεμονίας τῶν Βλαχομπογδάνων, καὶ νὰ λάμπη διὰ τῆς ἀρετῆς, ὡς ἀστὴρ φαεινὸς ἐν μέσῳ σκότους καὶ νυκτός.

Ὁ πατὴρ τοῦ στρατάρχου μας, ἀδελφοί, ὁ πάππος καὶ προππάππους του ἐχρημάτισαν οἱ εὐσεβέστατοι ἡγεμόνες τῆς Βλαχίας, οἱ σοφοὶ νομοθέται αὐτῆς, οἱ διορθωταὶ τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων, οἱ ὑπερασπισταὶ τῶν φυσικῶν δικαιωμάτων τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ οἱ ἀληθινοὶ λάτραι τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας καὶ ἀνορθώσεως βεβαίως δὲ τοῦ λόγου τούτου εἶναι τὸ μαρτύριον ὅπου ἐμαρτύρησεν ἐν βασάνοις εἰς Κωνσταντινούπολιν ὁ σεβαστὸς ἡγεμὼν Ἀλέξανδρος ὁ Γερο-Ὑψηλάντης· ὅστις διὰ νὰ γλυτώσῃ τὰ τέκνα του καὶ τὴν οἰκογένειάν του ἀπὸ τὴν ἀδικὸν θάνατον καὶ καταδιωγμὸν τοῦ τυράννου, νὰ ἀθώωσῃ τὴν πίστην καὶ πατρίδα του ἀπὸ τὰς ἐχθρικὰς συκοφαντίας, νὰ δείξῃ δὲ καὶ τὸ παράδειγμα τῆς γενναιοψυχίας καὶ τοῦ ἡρωϊσμοῦ του ὑπὲρ τῆς εὐσέβειας καὶ ὑπολήψεως, ἀπεφάσισε (μ' ὅλον ὅτι ἐδύνατο νὰ ἀποφύγῃ τὰς παγίδας τοῦ ἐχθροῦ), καὶ ἐδέχθη τὸν μαρτυρικὸν θάνατον ἐνώπιον ἄλλου Νέρωνος καὶ Διοκλητιανοῦ, οἵτινες ἔθεωροῦσαν ὡς λέοντας τρομεροὺς ἐμπροσθέντους τὰς ἐναρέτους ψυχὰς καὶ μεγάλα πνεύματα· μὲ τοιοῦτον τρόπον λοιπὸν καὶ ἄχαριν θυσίαν τοῦ πατρός του διασωθεὶς εἰς τὸ εὐσεβὲς κράτος τῆς Ρωσσίας καὶ ὁ ἀείμνηστος αὐθέντος καὶ ἡγεμὼν πάσης Οὐγγροβλαχίας, Κ. Κωνσταντῖνος Ὑψηλάντης, ὁ πατὴρ μὲν τοῦ μακαρίτου Ἀλεξάνδρου (περὶ οὗ ὁ λόγος σήμερον) καὶ τῆς ζώσης αὐταδελφότητος, υἱὸς δὲ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει μαρτυρήσαντος, εὔρε τὴν προσήκουσαν τιμὴν περίθλαψιν, ἀνέθρεψε καὶ τοὺς υἱοὺς του ἡγεμονικῶς, καὶ ἠξιώθη ἐκ δευτέρου νὰ ἡγεμονεύσῃ εἰς τὴν Μολδοβλαχίαν πλεον ἐνδόξως δι' αὐτοκρατορικὴν εὐνοιαν, καὶ δὲν ἔπαυε νὰ εὐχεται καὶ νὰ συντρέχει λόγῳ τε καὶ ἔργῳ εἰς τὴν ἀνέγερσιν τῆς πατρίδας του, ἕως ὅτου ἀνεπαύθη ἐν Κυρίῳ.

Τοιαῦτα λοιπὸν φρονήματα, τοιαῦτα αἰσθήματα καὶ πατρικὰ παραδείγματα ἔχοντες καὶ τρέφοντες καὶ οἱ υἱοὶ τοῦ Ὑψηλάντη, Ἀλέξανδρος, Δημήτριος, Νικόλαος, καὶ Γεώργιος, τῆς ἡμποροῦσαν νὰ παρεκτραποῦν, καὶ νὰ μὴν ἀκολουθήσουν τὰ ἴχνη τοῦ πατρός των καὶ τῶν προγόνων;· με ὅλον ὅτι ἡ φιλόχριστος αὐτοκρατορία καὶ μεγαλειότης τοῦ αἰοδίδιμου Ἀλεξάνδρου Αὐτοκράτορος πασῶν τῶν Ῥωσσιῶν ἐτίμησε τοὺς Πρίγκιπας τούτους μὲ λαμπροὺς βαθμοὺς καὶ παράσημα, μὲ ὅλον ὅτι ἠξιώθησαν παρὰ τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος προνομίων, καὶ χαρισμάτων, καὶ εὐνοίας τῆς μεγίστης, μὲ ὅλον τοῦτο πνέοντες ἀγανάκτησιν δικαίαν κατὰ τοῦ φονέως του πάππου των, κατὰ τοῦ ἐξοριστοῦ τοῦ πατρός καὶ πατρίδος των, κατὰ τοῦ ἄρπαγος τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἔθνους των, καὶ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ τῆς πίστεώς των, ἀπεφάσισαν νὰ στερηθοῦν ὅλα τὰ ἀγαθὰ τῆς ζωῆς των, τὰ ὅποια ἡ μεγαλόδωρος μεγαλειότης τοῖς ἐχάρισε, καὶ νὰ θυσιασθοῦν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος των, νὰ τιμῆσουν τὸ γένος των, καὶ νὰ τιμηθοῦν ἀπὸ αὐτό· δὲν μὲ ἀφίνει νὰ ζήσω ἡ συνείδησις (ἐφώναζεν ὁ μακαρίτης Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης), ἐν ὧσιν τὸ αἷμα τοῦ πάππου μου τοῦ πρὸς ἐμὲ κατὰ τοῦ Σουλτάνου, ὡς τοῦ δικαίου Ἄβελ κατὰ τοῦ Κάιν καὶ ἂν δὲν κάμω, ἢ δὲν ἔχω τὴν ἐκδίκησιν, οὐ μὴ ἀφεταί μου θάνατος! εὐθύς λοιπὸν ὅπου ἡ περίστασις τὸν ὀδήγησεν, ἐπήδησε πρῶτος, καὶ ἐκίνησε τὸν ἀγῶνα τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας καὶ βέβαια εἰς ποῖον ἄλλων ἔπρεπεν, ἀδελφοί ἐν τοιοῦτον πολεμικόν κίνημα, παρὰ εἰς τὸν

δοκιμασμένον Ἀλέξανδρον, τοῦ ὁποίου καὶ ἡ δεξιὰ χεὶρ ἐμαρτύρει τὴν πολεμικὴν του ἐμπειρίαν, καὶ τα βασιλικά παράσημα ἐβεβαία καὶ τὴν ἀξιότητά του καὶ τῆς πατρίδας του τὰς ἐλπίδας; ἂν καὶ τὰ περιστατικὰ δὲν τοῦ ἐσυγχώρησαν ἕκτασιν πολέμου, μὲ ὄλον τοῦτο τα σχέδιά του εἰς Βλαχομπογοδανίαν ἐστάθησαν πολεμικώτατα καὶ ἔθνοσωτηρία τοῦτο δὲ τὸ λέγω, ὄχι ὡς ἐκ τῶν ὑστέρων αἰτιῶν κρίνων τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἐκ τῶν πολεμικῶν γνώσεων πολλῶν καὶ μεγάλων ἀνδρῶν, ὅπερ μετ' οὐ πολὺ καὶ ἡ ἱστορία θέλει τὸ βεβαιώσει· εἰ δὲ καὶ εἶπη τις περὶ τῆς συμφορᾶς τῶν κατοίκων τῆς Βλαχομπογοδανίας, ἣτις προέκυψεν ἀπὸ τὰ περιστατικὰ τοῦ πολέμου, δὲν ἀντιλέγω τόσον· ἀλλ' εἶναι φυσικὸν ἐπόμενον· ὅταν τὸ ὄλον πάσχη, ἀνάγκη πᾶσα θὰ συμπάσχη καὶ τὸ μέρος· καὶ αὐτοὶ, ὡς ὀρθόδοξοι, καὶ ὡς μέλη του σώματος τῆς ἀνατολικῆς Ἑκκλησίας, καὶ σχετισμένοι στενά με τοὺς Γραικοὺς μέσον τῶν ἡγεμονιῶν ἐμέθεξαν εἰς τὰ δεινὰ μας εἶναι δίκαιον· καὶ ὁ θεὸς νὰ δώσῃ! νὰ γένουν μέτοχοι, καὶ τῶν εὐτυχῶν μας ἀλλ' ἂν καθήσω νὰ περιγράψω πάλιν τά, ὅσα ἐδοκίμασεν ἡ ἀδελφότης τῶν Ὑψηλάντιδων, τὴν θλίψιν καὶ τὰ ἐπταετῆ βάσανά των, τὰς θυσίας τῆς οἰκίας καὶ οἰκογενείας των, τὰ δάκρυα καὶ τὴν πολλὴν λύπην καὶ ὀδίνην τῆς σεβαστῆς μητρὸς των Κυρίας Δόμνης, δὲν με φθάνει βιβλίον ὀλόκληρον ἢ τις ἡ χρεῖα νὰ λέγη τις τὰ πασιδήλα, ὅτι δηλ. ἐθυσίασαν πλούτη ἀπερίγραπτα ἐδικά τους· ὅτι κατήντησαν νὰ ἀφιερῶσουν εἰς τὴν συνδρομὴν καὶ ἀνάγκην τῆς πατρίδος καὶ αὐτὰ τὰ ἱστορήματα τῆς ζωῆς των; Ἄν τις περιγράψῃ πάλιν τὸν ἐνάρετον χαρακτήρα, τὸ μεταδοτικὸν καὶ ἐλεύθερον τῆς οἰκογένειας ταύτης, εἶναι περιττὸν ὡς πασιδήλον· ὅθεν ἐπὶ τὸ προκείμενον ἔλθωμεν.

Θεὸς ὁ ἐτάζων καρδίας, καὶ νεφρούς, οἰκονομῶν τὰ πάντα διὰ το συμφέρον τῆς Ἑλλάδος, διετήρει ζῶντα καὶ τον μακαρίτην Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην, ἕως ὅτου νὰ βεβαιωθῇ τὴν τελείαν ἐκδίκησιν, καὶ νὰ δῇ τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ φανεράν γενομένην ἐν ἡμῖν· καὶ τότε ὡς ὁ πρεσβύτερος Συμεὼν νὰ βοήσῃ πρὸς τὸν θεὸν τὸ Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, δέσποτα, κατὰ τὸ ῥῆμά σου ἐν εἰρήνῃ, ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου, ὃ ἠτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν, φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἔθνων καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραήλ. Ἀληθινὰ ἦτον νέος κατὰ τὴν ἡλικίαν, ἀλλ' ἦτον γέρον κατὰ τὴν φρόνησιν, καὶ κατὰ τὴν ἀρετὴν, καὶ κατὰ τοὺς ἀγῶνας του· καὶ εἰς τοὺς τοιοῦτους φωνάζει ὁ θεὸς διὰ τῶν προφητῶν· » Τελεύτα! καὶ ἀνάβηθι πρὸς με ἀρκετὰ ἔκλαυσε! ἀρκετὰ ἐθρήνησε· ἀρκετὰ ἐξωμολογήθη πρὸς τὸν θεόν σου ἐπταετῆ ἐξομολόγησιν! ἔπλυνε, πάντα ῥύπον καὶ λεκὲν τῆς ἀνθρωπίνου ἀμαρτίας· ἀπεκαθάρισε τὴν καρδίαν σου· ὄψει τὸν θεόν σου¹³. Σὺ Ἀλέξανδρε, τὸ ἔργον τετέλεκας, τὴν πίστην τετήρηκας, τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισαι, ὅπως καὶ ἂν ἀπέθανες... ἐν τῇ δόξῃ σου ἐτελεύτησας. Εἶναι ἄλλος τώρα νὰ ὑπερασπισθῇ τὰ δίκαιά σου, νὰ νὰ ἀνταμείψῃ τοὺς κόπους σου, ἐγκολπωθῇ τοὺς ἀδελφούς σου, νὰ βραβεύσῃ αὐτούς καὶ νὰ προστατεύσῃ τὴν οἰκίαν καὶ οἰκογένειάν σου, εἶναι καὶ ὁ Σεβαστὸς Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος, ὁ προωρισμένος ἄνωθεν, ἵνα δικαιοῖ τοὺς διακαίους.

Ἄν τις θελήσῃ, ὡς σεβαστὸν ἀκροατήριον, νὰ συγκρίνῃ τοὺς τοιοῦτους ἄνδρας, δοκιμάζει μεγαλωτάτην δυσκολίαν· διότι οἱ τοιοῦτοι γίνονται σπάνιοι ἐπὶ τῆς γῆς Θρασύβουλοι καὶ Πελοπίδαι ἐλαττοῦντο πολὺ ἀπὸ τὸν μακαρίτην Ἀλέξανδρον διὰ τὰς ἐξῆς αἰτίας. Πρῶτον μὲν ὅτι ἐκεῖνοι κατέλυον τυράννους Ἑλληνας ὁμογενεῖς, τοὺς ὁποίους ἐμίσουν καὶ οἱ ἴδιοι ἀδελφοὶ των, καὶ μὲ τυραννικὰ φρονήματα πολλὰ σπανίους εὑρισκέ τις τότε, ἀλλ' ὄχι τώρα· οὗτος δὲ ἐπιχείρησε νὰ καταλύσῃ τὸν Ξέρξην! τὸν χεῖμαρρον τῆς Ἑλλάδος! τὸν πρὸ ἐνὸς αἰῶνος τρόμον τῆς Εὐρώπης! τὸν

13 Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν θεὸν ὄψονται.

Δεσπότην καὶ Κύριον τῆς Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς! τὸν μέγαν βασιλέα τῶν δύο τριτημορίων τῆς γῆς! τὸν ἐξάδελφον ἡλίου καὶ σελήνης! καὶ τέλος ἐπεχείρησε, νὰ καταβιβάσῃ ἀπὸ τὸν θρόνον τὸν θεὸν τὸν Μιθρα!... Δεύτερον δὲ ὅτι ὄντες οἱ Ἕλληνες τότε ποτισμένοι γενικῶς μὲ τὰ νάματα τῆς ἐλευθερίας, καὶ ὀδηγούμενοι ἀπὸ τὰ φῶτα τῆς φιλοσοφίας ἐσύντρεχαν ὅλοι ἐπίσης τοὺς καταλυτὰς τῶν τυράννων, ἐν ᾧ εἰς τοὺς παρόντας καιροὺς ἠκολούθησε πρᾶγμα πολλὰ ἐναντίον, τὸ δὲ αἴτιον ὁ καθεὶς γινώσκει. Συνάγεται λοιπὸν τὸ κρείττον, καὶ ἀποδίδεται δικαίως εἰς τὴν μακαρίαν ψυχὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου, διὰ τὴν ὁποίαν χρεωστοῦμεν κοινῶς ὅλοι μας νὰ κράξωμεν ἀπὸ καρδίας πρὸς τὸν οἰκτίρμονα θεὸν, ἵνα συγχωρήσῃ αὐτὴν... ὁ θεὸς συγχωρήσαι!... ὁ θεὸς συγχωρήσαι!... ὁ θεὸς συγχωρήσαι, καὶ τάξιεν αὐτὴν, δι' εὐχῶν τῶν πανιερωτάτων ἀρχιερέων καὶ συλλειτουργῶν ἱερέων, ἐν κόλποις Ἀβραάμ! Ἰσαάκ καὶ Ἰακώβ ἔνθα ἀπέδρα πᾶσα ὀδύνη, λύπη, καὶ στεναγμός!

Ἐγὼ μὲν οὖν, ᾧ ἱερά καὶ σεβαστὴ ὁμήγουρις, καὶ ὀπλοφόρος παράταξις, εἶπον καὶ ὠμίλησα ὅσα τὸ χρέος μου ἀπαιτοῦσε, καὶ ἡ ἐξ ἐφόδου περίστασις μοὶ τὸ ἐσυγχώρησεν· ἡμεῖς δὲ σεβόμενοι τὴν μνήμην δικαίου μετ' ἐγκωμίων γινομένην, σύγγνωτε καὶ τὴν ἀδυναμίαν καὶ τόλμην μου.

Σὺ δὲ, ᾧ ἐκλαμπρότατε στρατάρχει ἀντὶ νὰ λυπῆσαι, διότι δὲν παρευρέθης, νὰ δώσης μὲ τὸ χεῖλός σου τὸν ἀδελφικὸν τελευταῖον ἀσπασμὸν εἰς τὸν σεβαστὸν καὶ φίλτατον ἀδελφόν σου Ἀλέξανδρον, χαῖρε, διότι τὸν ἐνταφιάζεις σήμερον ἐν τῇ δόξῃ σου εἰς τὸν κόλπον τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὴν πόλιν τῶν Μεγάρων μετὰ παραταγμάτων καὶ πυροβολισμῶν καὶ στεφάνων, εἰς τὸν χορὸν τῶν περικυκλούντων σε Ἑλλήνων καὶ φιλελλήνων σήμερον χαίρει ἡ πατρίς τοῦ Εὐκλείδου ὁρῶσα Ἑλληνικὴν παράταξιν εἰς τὸ ἔδαφος τῆς σήμερον ὁρῶν τα ἡ θεία Σαλαμίς ἀγάλλεται, εὐλογοῦσα τοὺς σωτῆρας τῆς σήμερον ἀκούουσα τοὺς πυροβολισμοὺς ἡ Αἴγινα συνευφραίνεται, καὶ τὸ πανελλήνιον τέρπεται. Δοξασθήτω ὁ θεὸς ὁ εὐλογῶν καὶ σώζων ἡμᾶς, καὶ σήμερον ἐν Τριάδι ἐορταζόμενος! Εἶθε δὲ μετὰ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ὧν ἐφίενται καὶ ἐπιθυμοῦσιν οἱ προστατεύοντες καὶ κυβερνῶντες ἡμᾶς, νὰ μᾶς ἀξιῶσῃ καὶ τῆς ἐπουρανίου αὐτοῦ βασιλείας! Ἀμήν!

Εἰς αἰδίου εὐγνωμοσύνης τεκμήριον
Γεώργιος Γαζῆς Δελβινακιώτης.

ΣΥΜΒΕΒΗΚΟΤΑ ΠΕΡΙΕΡΓΑ.

Μυρολόγιον μιᾶς Ἡπειρώτιδος¹⁴ πρὸς τὸν ἄνδρα της φονευθέντα εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος πόλεμον καὶ ὡς μὴ ταφέντα.

Ἄχ!... εἴθε νὰ γένουμουν πουλί, ψηλὰ νὰ ἀπετοῦσα
καὶ νὰ εὔρισκα τον σταυραῖτὸ γιὰ νὰ τὸν ἐρωτοῦσα,
ἐκεῖ ποῦ ἐσκοτώθηκες γραμμένο μου ξυφτέρι
ποῖα πουλιὰ σὲ ἔφαγαν, νὰ μ' ἔδιδε χαμπέρι,
Νὰ σφάζομουν νὰ μ' ἔτρωγαν κ' ἐμένα τὴν καϊμένην!
νὰ διάβαινα στὸ στόμα των ὄλη κομματιασμένη!
Νὰ εὔρισκα εἰς τὴν κοίλιαν καὶ τὰ δικά σου μέλη
των κ' ἐκεῖ νὰ εἴμεθα οἱ δυὸ πάλιν ἀνταμωμένοι!

ΠΑΤΡΟΠΑΙΔΟΜΑΧΙΑ.

Ἐνας γέρον χριστιανὸς συνεμάχετο κατὰ Μεσολογγίου Τούρκων¹⁵. Ἐνας δὲ νέος χριστιανὸς συνεμάχετο καὶ αὐτὸς ὑπὲρ Μεσολογγίου μετὰ Ἑλλήνων. Μάχης δὲ γενομένης ἐπὶ τινος νυκτὸς, ἦλθον εἰς συμπλοκὴν χειρῶν Ἑλληνες μετὰ Τούρκων ἐπιάσθη δὲ κατὰ τύχην καὶ ὁ γέρον μετὰ τοῦ νέου εἰς μονομαχίαν καὶ μεθ' ὧραν ἱκανὴν καταδαμασθεῖς ὁ νέος ἐπιάσθη ζωντανὸς, καὶ ἐφέρθη εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ γέροντος αἰχμάλωτος. ἡμέρας δὲ γενομένης καὶ ἐξετάσεως, εὐρέθησαν οἱ μονομαχήσαντες πατὴρ καὶ υἱός· καὶ ὁ μὲν πατὴρ εἶχε τὸν υἱὸν του αὐτὸν χαμένον εἰς τὴν ξενιτείαν χρόνους 12 καὶ μονογενῆ· ὁ δὲ υἱὸς εὐρίσκετο ἀγωνιζόμενος εἰς τὴν Ἑλλάδα, χωρὶς νὰ τὸν ἤξεύρη ὁ πατὴρ του, οὔτε αὐτὸς τὸν πατέρα του ὅτι ζῆ καὶ συμμαχεῖ τοῖς Τούρκοις ἀναγνωσθέντες λοιπὸν πατὴρ καὶ υἱὸς, χωρὶς νὰ τὸ κοινοποιήσουν εἰς ἄλλον ὑπεξῆλθον τοῦ Τουρκικοῦ στρατοπέδου καὶ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν πατρίδα τους πρὸς τὰ μέρη της Ἀλβανοβουλγαρίας. (Τὸν μὲν νέον ἀντάμωσα εἰς τὴν Σόφιαν, τὸν δὲ γέρον τα καὶ πατέρα τοῦ νέου διὰ συστάσεως εἰς Μπιτώλια.)

14 Αὕτη ἦταν ἡ νύμφη τῆς κλέφταινας· γυνὴ Εὐστρατίου Γκούια (ὅστις ἀποθανὼν εἰς τὸ ἐν Σαλώνοις στρατόπεδον κατὰ τὸ 1824 ἔτος Σεπτεμβρίου 5, ἐτάφη· ἀλλ' ἡ συμβία του τὸν ὑπέθεσεν ἄταφον,) θυγάτηρ Δοῦκα Μάτζη, ἀπὸ χωρίου, Δελθινάκι τῆς παλαιᾶς Ὑπογονιανῆς πρωτεύου· τὸ ὅποιον θέλον νὰ διαφυλάξῃ κάποια φυσικά του δικαιώματα, ὑπέπεσεν εἰς τὸν τυραννικὸν φθόνον καὶ μῖσος τοῦ Ἀλῆ πασιᾶ, καὶ ἐπάλευσε μετ' αὐτοῦ διὰ τῆς Πόρτας καὶ τῶν ριτζάλιδων του Σουλτάνου χρόνους 40, καὶ μὲ ὄλον ὅτι ἔμεινε σχεδὸν ἀκατανίκητος, κατεχερέωθη ὅμως ἐν μιλιούνι γρόσσ. κοινὰ καὶ ἰδιαιτέρα, καὶ ἀπὸ 250 σπῆτια μόλις εὐρίσκονται 180, καὶ αὐτὰ ἄθλια· διότι ἐν ἀμίλλαις τυραννικαῖς ἀθλιώτερος ὁ νικῆσας,

15 Πολλοὶ καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ ὁμοθρήσκων ὑποκείμενοι τοῖς Τούρκοις καὶ ἀναγκασμένοι ἐπολέμουν κατὰ τῶν ἐπαναστατησάντων Ἑλλήνων.

ΑΣΤΕΙΟΝ.

Εἰς τὰς μετὰ Ἑλλήνων Τουρκικὰς μάχας Μεσολογγίου ἑνας Τοῦρκος Ἀνατολίτης ἔκαμε λάφυρα ἀπὸ ἑνα φονευμένον Ἑλληνα 13 στερλίνας τῆς Ἰγγλιτέρρας πρὸς 50 γρόσια ἢ μία τότε πλὴν μὴ γνωρίσας ποσῶς τὸ νόμισμα τοῦτο τί ἀξίζει ὡς πρωτοφανές, ἄλλαξεν αὐτὰς μὲ μίαν βιδουῖραν γιγούρτι.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ ΕΥΚΤΙΚΟΝ.

Πρὸς τοὺς υἱοὺς καὶ ἀπογόνους τῶν Ἡρώων

Γόννοι τῶν ἀθανάτων ἠρώων τῆς Ἑλλάδος,
δέξασθε τὸ βιβλίον, μιμήθηκε ἀξίως
πατρῶων φρονημάτων, δόξης, κατορθωμάτων.
Εἶθε νὰ εὐμοιρῆτε στὸ κέντρον τῆς Ἑλλάδος.
Ὡς ἐκ τῆς βίβλου.

Δέχγυσόμε, ξένε, μηδὲ κακῶς λέγε· οὐ γὰρ ἐν Ἄστει ἐν σκηνῇ δ' Ἄρης
γείνατό με σκιερή.

**ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ
ΤΟΥ ΜΑΡΚΟΥ ΜΠΟΤΖΑΡΗ.**

(Τῇ παραμονῇ τῆς μάχης, καθ' ἃν ἔπεσεν ὁ ἀείμνηστος Μάρκος, ἐγένετο συνέλευσις εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Μακαρίτου, εἰς τὴν ὁποίαν παρευρέθησαν ὁ Καραϊσκάκης ἀσθενῶν καὶ ἄλλοι πολλοὶ καπιτάνοι τῶν πέριξ μερῶν. Εἰς τὸ συγκροτηθέν τοῦτο συμβούλιον ἐγνωμοδότησεν ὁ μακαρίτης, λαλήσας πρὸς πάντας τοὺς ὀλίγους καὶ ἠρωϊκούς τούτους λόγους.)

«Ἀδελφοὶ συστρατιῶται! Οἱ ἐχθροὶ μας εἶναι πολυάριθμοι, καλῶς παρεσκευασμένοι καὶ τοποθετημένοι εἰς πεδιάδας περιχαρακωμένας. Οἱ ἐχθροὶ τῆς πίστεώς μας εἶναι Σκουδριάνοι καὶ Ἀλβανοί, ἔθνη ἐμπειροπόλεμα. Αὐτοὶ συχνοπολεμοῦντες μαζί μας, γνωρίζουν καλῶς τὰ προτερήματά μας, ἀλλὰ ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπερβαίνει πολλὰ καὶ τὰς δυνάμεις μας καὶ τὰ προτερήματά μας καὶ τὸν πατριωτισμὸν μας. Συστάδην λοιπὸν νὰ τοὺς πολεμήσωμεν εἶναι ἀδύνατον καὶ πολλὰ ἐπικίνδυνον εἰς ἡμᾶς. Ἡ δική μου γνώμη εἶναι νὰ τοὺς πολεμήσωμεν διὰ τινος τολμηροῦ, ἀνηκούστου, καὶ εἰς αὐτοὺς ἀπροσδοκίτου στρατηγήματος ἤγουν νὰ ἐπιπέσωμεν νυκτὸς εἰς αὐτοὺς, ἀνετοίμους ὄντας καὶ ξεθαῤῥευμένους. Μὲ τοῦτο ἢ ἐπιτυχαίνομεν εὐτυχίαν τοῦ σχεδίου μας, ἢ γινόμεθα θύματα εἰς τὴν φίλην πατρίδα μας, καὶ τὰ δὺ Ἑλληνικὰ καὶ ἠρωϊκὰ, καὶ ἔνδοξα παραδείγματα εἰς τὰ ὑπερ πατρίδος καὶ πίστεως ἀγωνιζόμενα ἀδέλφια μας· ἐγὼ ὅμως ἐλπίζω νὰ κατορθώσωμεν τὸ πρῶτον ἀλλ' ἐὰν ὁ θεὸς ἀποφασίσῃ διὰ ἡμᾶς καὶ τὸ δεύτερον, τί μεγαλυτέρα εὐτυχία ἀπὸ τὸ νὰ ὑπάγωμεν νὰ εὐρωμεν τὸν Λεωνίδα μὲ τοὺς τριακοσίους Σπαρτιάτας του εἰς τὰ Ἡλύσια πεδία! Ἐγὼ ὁ ἴδιος ἀναδέχομαι τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ

σχεδίου τούτου ἂν τὸ ἐγκρίνετε καὶ αἰσθάνεσθε αἷμα Ἑλληνικὸν εἰς τὰς φλέβας σας». Ἐνεκρίθη ἡ γνώμη τοῦ μακαρίτου, λήφθησαν ὅλα τὰ στρατηγηματικά μέτρα, καὶ τὴν νύκτα δοθέντος τοῦ συνθήματος τῆς μάχης, ἐπέπεσεν ὁ μακαρίτης ὡς λέων εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν ἐχθρῶν μὲ ὀκτακοσίους Σουλιώτας καὶ ἕως χιλίους ἄλλους Ἑλληνας, καὶ ἐπροξένησεν ἀνεκλάλητον τρόμον καὶ ὄλεθρον εἰς τοὺς ἐχθρούς, διατρέχων πανταχόσε ὡς λέων τῆς Νουμηδίας, εἰς τρόπον ὥστε, ἂν δὲν ἐθανατόνετο ὁ μακαρίτης γνωρισθεὶς ἀπὸ τὰς φωνάς του, ἤθελε συλλάβει ζῶντας ὅλον τὸ στρατόπεδον τῶν ἐχθρῶν, οἱ ὅποιοι μ' ὅλον τοῦτο διεσκεδάσθησαν ἄλλοι ἀλλαχόσε, καὶ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν ἔγιναν ἄφαντοι, ἀφήσαντες εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης τὰ ἄπειρα πτώματα τῶν σφαγέντων καὶ τὰς ἀποσκευάς των ὅλας. Ἄλλὰ τί τὸ ὄφελος, ἡ πατρίς ἔχασε τὸν Ἡρώα της

ΤΕΛΟΣ

ΠΡΟΣΦΟΡΑΙ.

Ἐγὼ ὁ ἐλάχιστος Ἕλλην, συγγραφεὺς καὶ ἐκδότης τοῦ μικροῦ τούτου βιβλίου εὐγνωμοσύνης ἔνεκα τολμῶ νὰ προσφέρω, ὡς νεοσσὸν περιστερᾶς (καθάπερ ποτὲ ὁ Νῶε καὶ Ἀβραὰμ τῷ Θεῷ), τοῖς εὐεργέταις τῶν Ἑλλήνων ταῦτα.

Σώματα.

15 Εἰς τοὺς ὑψηλοτάτους Ἀντιπροσώπους τῶν εὐμενεστάτων καὶ φιλανθρώπων Δυνάμεων καὶ μεγάλων Βασιλειῶν Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ρωσσίας.

12 Εἰς τοὺς Ἐξοχωτάτους Ναυάρχους τῶν αὐτῶν Δυνάμεων.

4 Εἰς τὸν ἔξοχώτατον Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος.

3 Εἰς τὸν Διοικητὴν τῆς Ἐπτανήσου ἐν Κερκύρα.

6 Εἰς τοὺς Διοικητὰς τῶν λοιπῶν ἔξ νήσων τοῦ Ἰονικοῦ Κράτους.

3 Εἰς τὸν Στρατάρχην τῆς Ἀ. Ἑλλάδος Κ. Δημήτριον Ὑψηλάντην.

3 Εἰς τὸν Γενεράλ Τζούρτς, Στρατάρχην τῆς Δ. Ἑλλάδος.

4 Εἰς τὸν Ἐξοχώτατον Στρατοπεδάρχην τῶν Γάλλων τῶν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος Γενεραλ Μαιζών.

3 Εἰς τὸν Ναύαρχον τῶν Ἑλλήνων Ἀνδρέαν Μιαούλην.

2 Εἰς τὸν Κ. Γεώργιον Σταχτούρην Ἀντιναύαρχον τῶν Ἑλλήνων.

3 Εἰς τὸν Κ. Γεώργιον Σαῖνην Ἀντιναύαρχον κτλ.

10 Εἰς τοὺς Κορφοὺς, ἵνα διανεμηθῶσι δωρεάν εἰς τοὺς καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς πατριώτας (ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Κυβερνήτου).

10 Εἰς Ζάκυνθον, εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ Μάρκου Μπότσαρη.

10 Εἰς τὸν Καλαμὸν, εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ Καραϊσκάκη.

1 Εἰς τὸν Χριστόδουλον Σκουμπουρδὴν δωρεάν.

1 Εἰς τὸν συγκάτοικόν του Ἀναστάσιον ὁμοίως.

1 Εἰς τὸν Γεώργιον Ἀθανάσιον ὁμοίως.

Τò βιβλίο διαμορφώθηκε σè ψηφιακή μορφή από αντίτυπο για τις ανάγκες τῆς ιστοσελίδας www.pentalofo.gr

www.pentalofo.gr